

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	<i>Accepted / Makale Kabul</i>	08.07.2019
<i>Received / Makale Geliş</i>	20.03.2019	<i>Published / Yayınlanma</i>	11.07.2019

ÖRGÜTLERDE YENİ TEKNOLOJİ KULLANIMININ ÇALIŞANLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: GİRESUN ÜNİVERSİTESİ'NDE ELEKTRONİK BELGE YÖNETİM SİSTEMİ (EBYS) ÜZERİNE AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA

THE EFFECT OF THE USE OF NEW TECHNOLOGY ON THE EMPLOYEES IN ORGANIZATIONS: AN EMPIRICAL RESEARCH ON THE ELECTRONIC DOCUMENT MANAGEMENT SYSTEM (EDMS) AT GİRESUN UNIVERSITY

Öğr. Gör. Cevdet ÖZMEN

Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Giresun/ TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0002-8820-6032

Doktora Öğrencisi Yahya GÜNAY

Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Giresun/ TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0002-4147-6844

ÖZET

Yaşamın daha kaliteli, nitelikli ve konforlu sürdürülebilmesi için kullanılmakta olan teknoloji, modern zamanlarda geçmişe oranla daha karmaşık hale gelmesine rağmen daha çok kullanılır olmuştur. Özellikle büyük şehirlerde yaşayanlar için zamanın akışına ayak uydurabilmek adına neredeyse artık zorunlu bir araç haline gelmiş olan teknoloji, bilinçli ve dikkatli kullanıldığında yaşamımıza sayısız katkılar sunabilmekte, tersi durumda ise ayak bağı olabilmektedir. Teknolojinin, yaşama olan pozitif katkılarını artırabilmek için bu konuda da çeşitli bilgi ve becerilere ihtiyaç duyulmaktadır. Diğer alanlarda olduğu gibi bu alanda da yeterli donanıma ve eğitime ihtiyaç vardır. Teknoloji okuryazarlığı ise burada belirleyici ana unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeterince donanıma ve bilgiye sahip olmayan kullanıcı (işgören) bu yoğun trafikte iş yükünü hafifletmek yerine "teknostres"e maruz kalarak strese girebilmektedir. Teknoloji okuryazarlığı zayıf olan bireylerde teknostres'e maruz kalma oranının yüksek olabileceği savıyla yapılan bu çalışmada, Giresun Üniversitesinde henüz kullanıma girmiş olan Elektronik Belge Yönetim Sistemi'nin (EBYS) Üniversite çalışanları (akademik ve idari personel) üzerinde teknoloji okuryazarlığına bağlı olarak ne yönde ve ne oranda bir teknostres etkisi yarattığı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda teknoloji okuryazarlığının teknostresi anlamlı ve pozitif yönde etkilediği bulguları elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Teknolojiler, Teknoloji Okuryazarlığı, Teknostres, Elektronik Belge Yönetim Sistemi.

ABSTRACT

The technology used to maintain the quality, eligibility and comfort of life has been used more and more in modern times, although it has become more complicated compared to the past. The technology, which has become almost an obligatory tool to keep pace with the flow of time, especially for those living in big cities, can offer innumerable contributions to life when used consciously and carefully, and in the opposite case it can be a excess baggage. In order to increase the positive contribution of technology to life, a variety of knowledge and skills are needed in this regard. As in other areas, there is also a need for adequate equipment and training in this area. Technology literacy, however, emerges as the main determinant here. The technology user (employee) who does not have sufficient hardware and equipment can get stressed easily by being exposed to "technostress" instead of mitigating the workload in this heavy traffic. In this study, which is based on the argument that the technostress exposure may be high in individuals with poor technology literacy, it has been researched that if the Electronic Document Management System (EDMS) which has been used at Giresun University recently has a technostress effect on the University staff (academic and administrative staff) depending on their technology literacy. As a result of the research, it was found that technology literacy has a significant and positive effect on technostress.

Keywords: New Technologies, Technology Literacy, Technostress, Electronic Document Management System.

1. GİRİŞ

Günümüzde teknolojinin insan yaşamına olan etkisi gün geçtikçe daha belirgin hale gelmektedir, öyle ki son birkaç yıl içinde üretilen veri hacminin insanlık tarihinden bu yana üretilene denk olduğu sıkça dile getirilmiştir. Teknoloji dünyasına 1960'larda girdiği ve halen devam etmekte olduğu kabul edilen Moore Yasası da bu söylemi desteklemektedir. Moore Yasası: transistör başına minimum maliyeti oluşturan “çip başına düşen transistör” sayısının her yıl yaklaşık iki kat artmasıdır (Brynjolfsson ve McAfee, 2014: 52). Bu artış ise teknolojinin ortalama her 18 ay'da bir iki kat geliştiği anlamına gelmektedir. Teknoloji kullanımının katlanarak artmasında birçok etken yer almaktadır. Bunların başında ağ etkisi olarak bilinen; “bir ürün veya hizmeti kullanan sayısının artması, kullanım değerini de artırır” yaklaşımıdır. Hayatımızın her alanına nüfus eden teknoloji, günlük yaşamımızı oldukça kolaylaştırmaktadır fakat diğer taraftan da kendisine bağımlı hale getirmekte, yeterince iyi ve doğru kullanılmadığında ise kişileri (çalışanları) strese sokabilmektedir. Teknolojiden kaçışın neredeyse imkânsız oluşu, onu günlük yaşamın uyumlu bir parçası haline getirme konusunda bireyleri oldukça zorlamaktadır. İyi algılayıp doğru yöneterek her şeyden fayda sağlayabilme becerilerimiz teknoloji için de geçerlidir. Kontrol edilebilen teknoloji insanlığın hizmetinde olmakta, aksi durum söz konusu olduğunda stres ortaya çıkmaktadır. Uygun çözümler üretilmediği takdirde stres'in yanı sıra başka olumsuzluklar da söz konusu olabilmektedir. Örneğin: Teknoloji, eğitimin ayak uyduramayacağı kadar süratle gelişirse, eşitsizliğin genellikle arttığını görüyoruz (Brynjolfsson ve McAfee, 2014: 239). Bu sonuç bizlere, eğitimin yanı sıra teknoloji okuryazarlığının önemini de hatırlatıyor.

Bu çalışmada genel olarak stres, teknostres ve teknoloji okuryazarlığı ele alınmış olup, aralarındaki ilişkiler incelenmiştir. Günlük yaşamda ne kadar teknoloji kullandığımız, teknoloji kullanma yetilerimizin ne düzeyde olduğu ve teknolojik strese ne kadar maruz kaldığımız, kimlerin neden ve ne ölçüde maruz kaldığı, teknostres'in ortadan kalkması için neler yapılabileceği vb. konulara katkı sunmak amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın yapıldığı 2018 yılının ilk çeyreğinde Giresun Üniversitesinde kullanılmaya başlayan, kurum içi ve kurum dışı resmi yazışmaların yanında, günlük iletişim ve iş süreçlerini de yöneten Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) paket programı'nın üniversite akademik ve idari çalışanlarının teknoloji okuryazarlığı düzeylerine bakılarak teknostres yaratıp yaratmadığı anket çalışması yapılarak araştırılmıştır. Ayrıca, EBYS Birim Sorumluları (kullanıcılar) ile EBYS yazılım geliştiricilerin yer aldığı eğitim toplantılarında öncelikli olarak tartışılan konular, talepler ve sunulan önerilere ait veriler içerik analizine tabi tutularak tematik gruplandırma yapılmıştır. Çalışmanın takip eden bölümlerinde sırasıyla; stres, teknoloji, teknostres ve teknoloji okuryazarlığı kavramları açıklanmış, son bölümde ise araştırma yöntemi, anket çalışması, bulgu ve sonuçlara yer verilmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Stres

İnsanların esenliği ve huzuru için bir tehlike işareti, bir uyarı olarak algılanan olaylara gösterilen fizyolojik ve psikolojik tepkiye stres denilmektedir. Basit bir anlatımla stres, iş yerinde ve çevrede yer alan ve sağlığa zararlı olarak görülen olaylar ve durumlar yüzünden ortaya çıkan belirtileri kapsar (Şimşek, Çelik ve Akgemici, 2015: 265). Tıbbi veya biyolojik bağlamda stres, bedensel veya zihinsel gerginliğe neden olan fiziksel, zihinsel veya duygusal bir faktördür. Stresler dışsal (çevreden, psikolojik veya sosyal durumlardan) veya dâhili (hastalık veya tıbbi prosedürden) olabilir. Stres, nörolojik ve endokrinolojik sistemlerin karmaşık bir reaksiyonu olarak bireye "savaş ya da kaç" komutunu verebilmektedir (MedicineNet, 2018).

Stres, bilim adamları için açıklanması ve tanımlanması oldukça zor ve öznel bir fenomendir. Fakat bir şekilde tanımlanması gerekmektedir ki ölçümü yapılabilir ve çözümler geliştirilebilir. “Stres” terimi, 1936'da Hans Selye tarafından, “bedenin herhangi bir değişime, baskıya karşı verdiği belirsiz tepki” olarak tanımlanmıştır. Selye, akut fakat farklı zararlı fiziksel ve duygusal uyaranlara maruz kalan laboratuvar hayvanlarının (ışık, sağır edici gürültü, aşırı sıcak veya soğuk, sürekli hayal kırıklığı gibi) hepsinin mide ülserlerinin patolojik değişikliklerini, lenfoid dokuda daralmayı ve adrenallerin yükseldiğini gözlemlemiştir. Daha sonra, sürekli stresin bu hayvanların kalp krizi, felç, böbrek hastalığı

ve romatoid artrit gibi insanlarda da görülenlere benzer çeşitli hastalıklar geliştirmesine neden olabileceğini tespit etmiştir (The American Institute of Stres AIS, 2018).

Stresin birçok çeşidinden ve onu tetikleyebilen bir o kadar çok parametre, mekanizma ve ortamdan bahsetmek mümkündür. Bu çalışmada söz konusu olan daha çok, iş yeri ve iş yerinde var olan teknoloji kaynaklı strestir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ise iş ile ilgili stresi, insanların bilgi ve yetenekleriyle eşleşmeyen ve başa çıkma becerilerine meydan okuyan iş talepleri ve baskılarla maruz kaldıklarında verdikleri tepkiler olarak tarif etmektedir. Yine, Dünya Sağlık Örgütü'ne göre stres, geniş bir yelpazedeki iş koşullarında ortaya çıkabilmekte, ancak çalışanlar, denetçilerden ve iş arkadaşlarından çok az desteğe sahip oldukları ve iş süreçleri üzerinde çok az kontrol sahibi olduklarında durum daha da kötüleşebilmektedir. Stres altında çalışanların motivasyonları bozulmakta, üretkenlikleri azalmakta, kendi ve iş arkadaşlarının iş güvenlikleri tehlikeye girebilmektedir. Bu duruma sebebiyet veren faktörlerin başında zayıf organizasyon yapılanması, yanlış eleman ya da elemanın yanlış bir alanda çalıştırılması, çalışanın bilgi ve donanım yetersizliği, gerekli eğitimlerin verilmemesi vb faktörler sayılabilir. Bu açıdan bakıldığında stresin sadece bireyi ilgilendiren bir sağlık sorunu olmadığı, aslında örgütün işleyişini de bozan bir faktör olduğu görülmektedir (Çınar, 2010:102). Stresin psikolojik ve davranışsal etkilerinin sonuçları düşük verimlilik, işten duyulan memnuniyetsizlik, işe olan ilginin kaybolması ve kötü iş performansı gibi sonuçları bulunmaktadır (Kahn vd 1981:89, Jackson ve Sculer 1985, Jex ve Beehr 1991, Cooper vd 2001 Akt: Tarafdar, Ragu-Nathan B, Ragu-Nathan T. ve Tu, 2005).

Günümüzde artan teknolojik değişimler ve gelişmeler, hızlı iletişim ve buna paralel gelişen iş yükü, şiddetli rekabet ve piyasa koşulları, yanlış politik kararlar ve istikrarsızlıklar, işsizlik oranlarındaki artış ve benzeri konular birçok belirsizliği de beraberinde getirmektedir. Bu durum hemen hemen tüm çalışanları stres altına sokmakta ve gelişmiş bir örgüt kültürüne sahip olmayan örgütlerde karmaşa çıkmakta ve çözümsüzlük yeni sorunlar ve yeni maliyetler doğurmaktadır. Stres günlük yaşamımızın olağan ve kaçınılmaz bir parçasıdır. İyi yönetildiğinde, yaşamımız daha hoş ve kaliteli, çalışmalarımız ise daha verimli olacaktır. Önemli olan stressiz bir yaşam değil, kaynağında çözümlenerek stresle başa çıkabilmektir (Şimşek, Çelik ve Akgemici, 2015: 263). Şimşek vd. a.g.e belirttiği üzere stresin yol açtığı sonuçların başında şunlar gelmektedir:

- İşe gelmeme veya işten ayrılma,
- Alkol ve uyuşturucu bağımlılığı,
- Saldırganlık,
- Sağlık sorunları,
- Bezginlik

Yukarıda belirtilen olumsuzluklar birincil düzeyde daha çok bireyin kendisiyle alakalıdır ve hiç şüphesiz yakın çevresini de olumsuz etkilemektedir. Bunun yanı sıra örgütler de birçok olumsuzlukla karşı karşıya kalabilmektedir. Örneğin: Hızlı işgücü devri, sık sık verilen izinler ve sağlık raporları, iş'te verimliliğin azalması, iş yerinde huzursuzluk, diğer çalışanlar için belirsizlik ve ardından gelişecek örgütsel sinizm sebebiyle örgütsel adaletin sorgulanması gibi birçok konu yer almaktadır.

Öte yandan, stres bazı kişilerde olumsuz etki bırakırken, bazılarında ise performansı artıran yapıcı bir güç haline gelebilmektedir. Bu açıdan stres; yapıcı stres (eustress) ve yıkıcı stres (distress) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yapıcı stres neşe, canlılık, istek yaratan bir durumdur ve faydalıdır. Özellikle iş ortamında bireyin becerisine ve iş görme gücüne yardımcı olan bir coşku, bir enerji şeklinde ortaya çıkan bu tür stres, yaşama renk katarak güdüleyici olabilmektedir. Terfi etmek, başarmak gibi arzulanan olaylar yapıcı strese örnek olarak verilebilir. Yıkıcı stres ise kişide kaygı veya depresyonla sonuçlanabilecek zararlı bir durumdur. İşsiz kalmak, iş gereklerine yeterince uyamamak, rol özelliklerini yerine getirememek, meslekte gereken ilerlemeyi sağlayamamak ve iletişim engelleri olumsuz strese örnektir. (Bingöl, 1996: 420; Chaplin, 2001: 197-215; Rowshan, 2002: 12; Erkek, 2008: 13; Şimşek vd., 2008: 329 Akt: Çınar, 2011: 104-105).

2.2. Teknoloji

Teknoloji, neredeyse insanın dünyada var olmasıyla birlikte vardır. Yunanca sanat, ustalık, el sanatı anlamına gelen “techne” sözcüğünden türetilmiştir. Yunanca τέχνη (sanat) ve λογία (bilmek) sözcüklerinin birleşiminden oluşan ve kelime anlamı olarak yapmak veya beceri kazanmak olarak bilinen teknoloji kavramı, insanların üretim faaliyetlerinde bulunurken kullandığı yol ve yöntemler olarak tanımlanabilir. Bir başka deyişle teknoloji, insan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bilginin, ürün ve süreçlere uygulanmasıdır (Cardullo, 1996; Tekin, Güleş ve Burgess, 2000 Akt: Bölükbaşı, 2012: 9).

Teknoloji, insanın yenileşme hareketidir. İnsanlığın istek ve ihtiyaçlarının karşılanması için doğal çevrenin bir modifikasyonudur (ITEA, 2006 Akt: Metin, 2011: 12). Teknoloji, insanların yeteneğini genişleten yoldur.

Birçok tanımın var olmasına rağmen teknolojinin kesin tek bir tanımını vermek oldukça zordur. Genel olarak kabul edilen odur ki, teknoloji, sadece fiziksel ürünlerin bir arada olması demek değildir. Teknoloji, toplum ve toplum araçları arasındaki linktir (Yu, Kuo, Chen, Yang, Yang ve Hu, 2009). Teknoloji mal veya hizmetlerin üretiminde veya buna yönelik amaçların gerçekleştirilmesinde kullanılan beceriler, yöntemler, işlemler, tekniklerin derlenmesi veya bilimsel araştırmalardır. Teknoloji teknikler, süreçler vb. bilgiler olabileceği gibi makineler, bilgisayarlar, çeşitli cihazlar ya da fabrikalarda yerleşik olarak bulunabilir (Kaya, 2017). Özellikle sanayi devrimiyle birlikte iş hayatının birçok alanında yer tutan makineleşme, ardından gelişen kite üretimi (mass production) ve ikinci milenyum ile ağırlık kazanan mobil ve iletişim teknolojileri göstermektedir ki insanoğlunun yaşamında bundan sonra teknoloji daha yoğun bir şekilde var olacaktır ve öyle ki bu durum Z Kuşağında bağımlılık yapar hale gelebilmiştir. Her an her yerde (ubiquitous) bulunan teknolojiler artık etrafımızı çevrelemiş durumdadır, günün her saati bu teknolojilerle iç içe yaşamaktayız. Teknostres’e maruz kalıp stres’e girmemek için teknoloji okuryazarlığını geliştirmek ise çözüm yolu olarak duruyor karşımızda.

2.3. Teknostres

Teknostres, bilgisayar devriminin insana olan maliyeti ve yeni bilgisayar teknolojileri ile baş edebilme yetileriyle ilgili modern bir adaptasyon hastalığıdır. Bilgisayar teknolojisini kabul etme mücadelesi ve bilgisayar teknolojisi ile daha fazla özdeşleşme biçiminde kendini iki farklı yolla göstermektedir (Brod, 1984 Akt: Yu vd., 2009). Teknostres, insanlar ve yeni teknolojiler arasındaki negatif psikolojik bağlantıdır (Jena ve Mahanti, 2014). Weil ve Rosen (1997), teknostres’i, teknolojiden doğrudan ya da dolaylı olarak ortaya çıkan tutumlar, düşünceler, davranışlar ya da vücut fizyolojisi üzerindeki herhangi bir olumsuz etki olarak daha geniş bir şekilde tanımlamaktadır (Akt: Hung, Chen ve Lin, 2015: 145). Organizasyonların etkinlik ve verimliliklerini artırmada ve geliştirmede birçok fayda sağlayan yeni teknolojiler, çalışanların iş yapma yöntemlerinde ve tercihlerinde köklü değişikliklere yol açmaktadır. Bu değişiklikler birey üzerinde çeşitli baskılar oluşturabilmektedir. Yeni teknolojilerin tetiklediği bu baskılar teknostres olarak tanımlanmaktadır (Türen, Erdem ve Kalkın, 2015).

Hung, Chang ve Lin’in (2011) 622 kişinin katılımlarıyla gerçekleştirmiş oldukları “Her Yerde Teknostres” (A Study Of Ubiquitous Technostress) anket araştırmasında, teknolojilerin (bu çalışmada daha çok mobil telefonlar üzerinde durulmuştur) çalışanların iş stresi üzerinde olumlu etkilerinin olduğu ancak üretkenlikleri üzerinde ise olumsuz etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yakın geçmiş yıllarda, bilgi teknolojilerinin hızla gelişmesi karşımıza dört olumsuz etkiyi çıkartmıştır (Hung vd, 2011). Bunlardan birincisi; bilgisayar kullanma kaygısı (computer anxiety), ikincisi; internet kaygısı (internet anxiety), üçüncüsü; teknostres ve dördüncüsü ise mobil teknostres’tir. Mobil tekno-stres ise dört bileşenden oluşmaktadır: teknoloji, stres, teknostres ve mobil teknoloji (Yu vd, 2009 Akt: Hung vd, 2011). Jena ve Mahanti’nin (2014), Hindistan’da çevrimiçi anket kullanarak 116 akademisyen üzerinde yürütmüş oldukları bir araştırmada, teknostres’in cinsiyet, yaş, görev süreleri ve teknoloji okuryazarlığına göre önemli düzeyde anlamlı etkilerinin olduğu sonucuna varılmıştır. Eğitim düzeyi yüksek olan kullanıcıların bilgisayar teknolojilerini kullanmadaki öğrenme hızlarının eğitim düzeyi düşük olanlara göre daha yüksek olduğu varsayımından hareketle yapılan araştırmada eğitim düzeyi yüksekliğinin kullanıcıyı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Igbaria ve Parsuraman,1989; Agarwal ve Prasad,1999 Akt: Jena ve Mahanti, 2014). Teknostresin hem kişisel hem organizasyon kullanıcıları üzerine yapılan araştırmaları göstermiştir ki; teknolojiye tekrar tekrar maruz kalmanın ve kullanmanın hem fiziksel hem psikolojik olarak sağlık ve sıhhat durumunun kötüleşmesine neden

olabileceğini göstermektedir. Teknoloji kullanıcıları kalp atışının hızlanması ve tansiyon, kas gerginliği, negatif davranış, depresyon ve tükenmişlik gibi çeşitli semptomlar gösterebilmektedir (Okebaram ve Moses, 2013).

2.4. Teknoloji Okuryazarlığı

Teknoloji okuryazarlığı en basit şekilde teknolojiyi kullanabilme, yönetebilme, değerlendirebilme ve anlamayabilme yeteneği olarak tanımlanabilir (ITEA,1996; Rose vd., 2004 Akt: Canbaz, 2010: 12). Teknoloji okuryazarlığı, bireylerin teknoloji ile kendileri ve toplum arasındaki ilişkinin anlaşılmasında gerekli olan entelektüel süreç, yeterlilik ve düzenin tümü olarak tanımlanabilir (Yawson, 2010 Akt: Bölükbaşı, 2012: 8).

Teknoloji okuryazarlığının, yapılan çeşitli araştırmalarda kuşaklara göre farklı dağılımlar gösterdiği ortaya konulmuştur. Teknolojinin tam içine doğmuş olan ve bazı araştırmacılar tarafından internet kuşağı olarak da adlandırılan Z Kuşağı (2000 ve sonrası) bunun birinci düzeyde temsilcileri olarak kabul edilmektedir. Geriye doğru gidildikçe (Y, X ve BB) teknoloji okuryazarlığının azaldığı ve bu oranda da teknostres'in oransal olarak arttığı düşünülmektedir. Teknostres için, iş ya da günlük yaşamda yer alan teknoloji yoğunluğunun ne düzeyde olduğu ise diğer belirleyici sebeplerin başında gelmektedir.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, Giresun Üniversitesi çalışanlarının teknostres ve teknoloji okuryazarlığı arasındaki ilişkiyi ve demografik değişkenlere göre farklılaşma durumlarını incelemektir. Ayrıca teknoloji okuryazarlığının olası teknostres'i etkileme durumunu ortaya çıkarmaktır. Giresun Üniversitesinde yeni kullanılmakta olan Elektronik Belge Yönetim Sisteminin (EBYS) çalışanları üzerinde teknoloji okuryazarlığına bağlı olarak teknostres'e yol açıp açmadığı ve eğer yol açıyorsa bunun ne düzeyde olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bağımlı değişken olarak "Teknostres", bağımsız değişken olarak ise "Teknoloji Okuryazarlığı" kullanılmıştır. Yapılan literatür araştırmalarında yükseköğretim kurumlarında, teknoloji okuryazarlığının teknostres ile olan ilişkisini ortaya koyan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Buradan hareketle, bu kapsamda bir çalışma, konuya yönelik durum tespitinin yapılması, sorunların ortaya konulması, çözüme yönelik önerilerin sunulması ve ayrıca literatüre çeşitli katkılar sağlaması açısından önemlidir.

3.2. Araştırma Yöntemi

2019 yılı Mart, Nisan ve Mayıs ayları içerisinde yapılan anket çalışmasına ait veriler, SPSS 22 paket programından yararlanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca, aynı dönemde Üniversite bünyesinde hizmet içi eğitiminde EBYS kullanımı ile ilgili görüş ve geri bildirimler (ilgili personel, özellikle sorumlu kullanıcılar ve eğitimcilerin katılımlarıyla) değerlendirilerek, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yaklaşımı ile kullanıcıların ortak sorun, talep ve önerileri tespit edilmiş, veriler tematik olarak gruplandırılmıştır.

Anket formu üç bölümden oluşmuştur; demografik bilgileri içeren birinci bölümde toplam 6 soru, Teknostres anket sorularından oluşan ikinci bölümde toplam 17 soru ve Teknoloji Okuryazarlığı anket sorularından oluşan üçüncü bölümde ise toplam 33 soru yer almıştır.

Teknoloji Okuryazarlığı ölçeği Yiğit (2011), Teknostres ölçeği ise Tarafdar, Qiang, Ragu-Nathan B.S. ve Ragu-Nathan, T.S (2007) tarafından geliştirilen ölçekten uyarlanmıştır.

Veriler, kolayda örnekleme (convenience sampling) yöntemiyle, anket tekniği kullanılarak toplanmıştır. Kolayda Örnekleme: Bu teknikte araştırmacı, çalışması için ihtiyaç duyduğu büyüklükteki örnekleme ulaşmaya kadar en kolay ve ulaşılabilir deneklerden veri toplamaya çalışır (Gürbüz ve Şahin, 2016).

3.3. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Giresun Üniversitesi bünyesinde görev yapan idari ve akademik personeller oluşturmaktadır. Bu çalışmada kullanılan anket soruları, Google Form aracılığı ile internet üzerinden çevirim içi olarak Giresun Üniversitesi Merkez Kampüsünde bulunan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi ve Rektörlük çalışanı akademik ve idari personeline uygulanmıştır.

Yapılan anket çalışmasına toplam 153 kişi katılım göstermiş ve tüm katılımcıların cevapları değerlendirmeye alınmıştır. Örneklemde yer alması gereken minimum katılımcı sayısı aşağıdaki formülle belirlenmiştir:

N: Hedef kitledeki birey sayısını,

n: Örneklem alınacak birey sayısını,

p: İncelenen olayın görüş sıklığı yani gerçekleşme olasılığını,

q: İncelenen olayın görülme sıklığını yani gerçekleşmeme olasılığını,

t: Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değeri,

d: Olayın görüş sıklığına göre kabul edilen \pm örneklem hatasını ifade etmektedir.

$$n = \frac{d^2(N-1) + t^2pq}{Nt^2pq}$$

Araştırmada yukarıdaki formüle göre örneklemin sayısını 151 olması yeterli olmaktadır. Dolayısıyla n=151 olarak alınmıştır. Çalışanlar homojen bir örneklem oluşturmadıkları için p ve q değerleri 0,5 olarak alınmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak %95 esas alınmış ve bu değer tablo karşılığı olan t=1,96 kullanılmıştır. Araştırmada kabul edilebilecek hata payı %5 olarak belirlenmiştir. Uygulanan 151 anket formunun %95 güven aralığı için yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

Anketler ile toplanan verilerin istatistiki analizleri için örneklem grubunun özelliklerinin tespit edilmesine ilişkin frekans ve yüzde hesaplamaları, katılımcıların demografik özellikleri bağlamında Teknostres ve Teknoloji Okuryazarlığı arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için ise T-testi ve ANOVA, ayrıca ilişki durumlarına göre Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Güvenilirlik Analizi

Araştırmada kullanılan anket formunda yer alan ölçek için güvenilirlik analizi yapılmıştır. Uygulanan ölçeklerin güvenilirlik analizinde Alfa Modeli'nden (Cronbach Alpha Coefficient) yararlanılmıştır. Araştırma kapsamına alınan değişkenlerin güvenilirlik analizine ilişkin sonuçlar Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırmada Yer Alan Ölçeklere İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Değişkenler	Cronbach Alfa Değeri	Önerme Sayıları
Teknostres	,884	17
Teknolojik İş Yükü Fazlalığı	,916	5
Teknolojik İstila	,868	4
Tekno Karmaşıklık	,631	4
Teknolojik Belirsizlik	,886	4
Teknoloji Okuryazarlığı	,746	33
Teknolojik Yaşama Yönelik Beceriler	,736	10
Teknolojinin Doğası	,658	8
Tasarlanmış Dünya	,728	6
Tasarım	,706	5
Teknoloji ve Toplum	,696	4

Teknostres ölçeğin güvenilirlik analizi sonucu alfa değeri (α) 0,884 olarak bulunmuştur. Teknoloji Okuryazarlığı ölçeğin güvenilirlik analizi sonucu alfa değeri (α) 0,746 olarak bulunmuştur. Buna göre, ankette yer alan Teknostres ölçeğinin yüksek derecede güvenilir, Teknoloji Okuryazarlığı ölçeğinin oldukça güvenilir ve kabul edilebilir bir düzeyde olduğu söylenebilir.

4.2. Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan 153 idari ve akademik personelin sosyo-demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, medeni durum vs.) ilişkin, frekans ve yüzde dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Demografik Bulgular

	Frekans	Yüzde		Frekans	Yüzde
Cinsiyet			Medeni Durum		
Erkek	96	62,7	Evli	45	29,4
Kadın	57	37,3	Bekâr	108	70,6
Yaş			Eğitim Düzeyiniz		
18-25	9	5,9	İlköğretim mezunu	1	,7
26-32	30	19,6	Lise mezunu	8	5,2
33-40	63	41,2	MYO mezunu	4	2,6
41-49	29	19,0	Lisans mezunu	54	35,3
50 ve Üzeri	22	14,4	Y. Lisan mezunu	36	23,5
			Doktora mezunu	50	32,7
Aylık Geliriniz			Görev Alanınız		
0-2000	2	1,3	İdari Personel	66	43,1
2001-4000	43	28,1	Akademik Personel	87	56,9
4001-6000	79	51,6			
6001-8000	21	13,7			
8001 ve Üzeri	8	5,2			

Tablo 2'ye göre, cinsiyet dağılımının %62,7'sinin erkek, %37,3'ünün kadın; medeni durumun %70,6'sının bekar, %29,4'ünün evli katılımcılardan oluştuğu görülmektedir. Üniversite çalışanlarının çoğunluğunun 33-40 yaş aralığında yer aldığı, eğitim düzeylerinin %35,3 ile en fazla lisans mezunu seçeneğinde belirdiği görülmektedir. Yine Üniversite çalışanlarının çoğunluğunun aylık gelirlerinin 4001-6000 TL arasında olduğu görülmektedir. Akademik personel katılım düzeyinin %56,9 ile daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.3. Tanımlayıcı Bulgular (Ortalamalar ve Standart Sapmalar)

Araştırmada yer alan değişkenlerden Teknostres ve Teknoloji Okuryazarlığı ölçeklerinin ortalama ve standart sapmaları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmada Yer Alan Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

Ölçek	N	Min.	Mak.	X	S
Teknostres	153	1,00	4,82	2,223	0,705
Teknoloji Okuryazarlığı	153	2,06	4,58	3,023	0,365

Araştırmada yer alan değişkenlerden Teknostres ortalaması 2,223 iken; diğer bir değişken olan Teknoloji Okuryazarlığı ortalaması ise 3,023 olarak belirlenmiştir. 153 çalışanın Teknostres ile ilgili ifadelerine ortalama olarak "katılmıyorum" ve "kararsızım", Teknoloji Okuryazarlığı ile ilgili ifadelerine ise ortalama olarak "kararsızım" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

4.4. Bağımsız İki Örnek T-Testi Analizi ve Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Bulguları

Araştırmada yer alan Teknostres ve Teknoloji Okuryazarlığı ölçeklerinin cinsiyet, görev alanı, yaş ve eğitim düzeyi değişkenlerine göre T-Testi ve Anova bulguları tablo 4,5,6 ve 7'de verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşmalar (Bağımsız İki Örnek T-Testi Analizi)

Ölçek	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Teknostres	Erkek	96	2,200	0,690	153	-0,536	0,593
	Kadın	57	2,263	0,735			
Teknoloji Okuryazarlığı	Erkek	96	3,067	0,359	153	1,901	0,059
	Kadın	57	2,952	0,367			

Yapılan T-testi sonucuna göre, Üniversite çalışanlarının Teknostres ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,593>0,05$). Buna göre çalışanların cinsiyetleri ile Teknostres arasında belirgin bir fark olmadığı söylenebilir. Üniversite çalışanlarının teknoloji okuryazarlığı ile cinsiyetleri arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,059>0,05$). Buna göre çalışanların cinsiyetleri ile teknoloji okuryazarlığı arasında anlamlı bir fark olmadığı

söylenilmektedir. Burada örneklemin artırılması sonucunda anlamlı farklılığın olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 5. Görev Alanına Değişkenine Göre Farklılaşmalar (Bağımsız İki Örnek T-Testi Analizi)

Ölçek	Görev Alanı	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Teknostres	İdari Personel	66	2,182	0,683	153	-0,633	0,527
	Akademik Personel	87	2,255	0,724			
Teknoloji Okuryazarlığı	İdari Personel	66	2,959	0,405	153	-1,925	0,056
	Akademik Personel	87	3,073	0,325			

Yapılan T-Testi sonucuna göre; Üniversite çalışanlarının Teknostres ile görev alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,527>0,05$). Buna göre çalışanların görev alanları ile Teknostres arasında belirgin bir fark olmadığı söylenebilmektedir. Üniversite çalışanlarının teknoloji okuryazarlığı ile görev alanları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,056>0,05$). Buna göre çalışanların görev alanları ile Teknoloji Okuryazarlığı arasında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilmektedir. Burada örneklemin artırılması sonucunda anlamlı farklılığın olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 6. Yaş Değişkenine Göre Farklılaşmalar (Tek Yönlü Varyans Analiz)

Ölçek	Yaş	N	\bar{X}	SS	F	p
Teknostres	26-32	9	1,980	1,042	0,834	0,506
	26-32	30	2,278	0,840		
	33-40	63	2,159	0,837		
	41-49	29	2,387	0,896		
	50 ve Üzeri	22	2,217	0,759		
Teknoloji Okuryazarlığı	26-32	9	3,889	2,980	0,253	0,908
	26-32	30	3,832	3,026		
	33-40	63	3,699	2,999		
	41-49	29	3,870	3,050		
	50 ve Üzeri	22	3,810	3,076		

Yapılan ANOVA analizi sonucuna göre; Üniversite çalışanlarının yaş ile Teknostres ve Teknoloji Okuryazarlığı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p=0,506;0,908>0,05$). Buna göre çalışanların yaş ile Teknostres ve Teknoloji Okuryazarlığı arasında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilmektedir.

Tablo 7. Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşmalar (Tek Yönlü Varyans Analiz)

Ölçek	Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	SS	F	p
Teknostres	İlköğretim mezunu	1	1,176		1,985	0,084
	Lise mezunu	8	2,676	0,897		
	MYO mezunu	4	2,765	1,351		
	Lisans mezunu	54	2,144	0,615		
	Y. Lisan mezunu	36	2,126	0,647		
	Doktora mezunu	50	2,285	0,716		
Teknoloji Okuryazarlığı	İlköğretim mezunu	1	2,606		1,806	0,115
	Lise mezunu	8	3,167	0,490		
	MYO mezunu	4	3,295	0,879		
	Lisans mezunu	54	2,934	0,335		
	Y. Lisan mezunu	36	3,061	0,346		
	Doktora mezunu	50	3,058	0,318		

Yapılan ANOVA analizi sonucuna göre; Üniversite çalışanlarının eğitim düzeyi ile Teknostres ve Teknoloji Okuryazarlığı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p=0,084;0,115>0,05$). Buna göre çalışanların eğitim düzeyi ile Teknostres ve Teknoloji Okuryazarlığı arasında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilmektedir.

4.5. Korelasyon Analizi ve Bulguları

Araştırmada yer alan Teknostres ve Teknoloji Okuryazarlığı boyutları arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla Korelasyon Analizi bulguları Tablo 8 ve 9'da verilmiştir.

Tablo 8. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi ve Bulguları

Faktörler		Teknoloji Okuryazarlığı	Teknostres
Teknoloji Okuryazarlığı	r	1	
	p		
	N	153	
Teknostres	r	,684**	1
	p	,000	
	N	153	153

Tablo 8'de yer alan korelasyon analizine ilişkin bulgular incelendiğinde, Teknoloji Okuryazarlığı ile Teknostres arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır ($r=,684$ $p=,000$).

Tablo 9: Boyutlar Arasındaki Korelasyon Analizi ve Bulguları

Faktörler		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Teknolojik Yaşama Yönelik Beceriler	r	1								
	p									
	N	153								
Teknolojinin Doğası	r	-,200*	1							
	p	,013								
	N	153	153							
Tasarlanmış Dünya	r	-,174*	,819**	1						
	p	,031	,000							
	N	153	153	153						
Tasarım	r	-,234**	,394**	,353**	1					
	p	,004	,000	,000						
	N	153	153	153	153					
Teknoloji ve Toplum	r	,731**	-,180*	-,142	-,255**	1				
	p	,000	,026	,080	,001					
	N	153	153	153	153	153				
Teknolojik İş Yükü Fazlalığı	r	-,312**	,524**	,537**	,750**	-,337	1			
	p	,000	,000	,000	,000	,000				
	N	153	153	153	153	153	153			
Teknolojik İstila	r	-,163**	,775**	,929**	,420**	-,170**	,602**	1		
	p	,045	,000	,000	,000	,035	,000			
	N	153	153	153	153	153	153	153		
Tekno Karmaşıklık	r	-,228**	,714**	,884**	,489**	-,213**	,715**	,866**	1	
	p	,005	,000	,000	,000	,008	,000	,000		
	N	153	153	153	153	153	153	153	153	
Teknolojik Belirsizlik	r	-,091	,457**	,295**	-,058	,033	-,057	,036	,033	1
	p	,265	,000	,000	,475	,683	,485	,663	,689	
	N	153	153	153	153	153	153	153	153	153

Not: * p 0,05 ** p 0,01 *** p 0,001

Tablo 9'da yer alan korelasyon analizine ilişkin bulgular incelendiğinde; Teknoloji Okuryazarlığı alt boyutları olan teknolojik yaşama yönelik beceriler ile Teknostres alt boyutlarından olan teknolojik iş yükü fazlalığı, teknolojik istila ve tekno karmaşıklık arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır ($r=-,312$; $-,163$; $-,228$ $p=,000$; $,045$; $,005$). Teknoloji Okuryazarlığı alt boyutları olan teknolojinin doğası ile Teknostres alt boyutlarından olan teknolojik iş yükü fazlalığı, teknolojik istila, tekno karmaşıklık ve teknolojik belirsizlik arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır ($r=,524$; $,775$; $,714$; $,457$ $p=,000$). Teknoloji Okuryazarlığı alt boyutları olan tasarlanmış dünya ile Teknostres alt boyutlarından olan teknolojik iş yükü fazlalığı, teknolojik istila, tekno karmaşıklık ve teknolojik belirsizlik arasında pozitif

yönlü anlamlı bir ilişki vardır ($r=,537; ,929; ,884; ,295$ $p=,000$). Teknoloji Okuryazarlığı alt boyutları olan tasarım ile Teknostres alt boyutlarından olan teknolojik iş yükü fazlalığı, teknolojik istila ve teknolojik karmaşıklık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır ($r=,750; ,420; ,489$ $p=,000$). Teknoloji Okuryazarlığı alt boyutları olan teknoloji ve toplum ile Teknostres alt boyutlarından olan teknolojik istila ve teknolojik karmaşıklık arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır ($r=-,170; -,213$ $p=,000$). En yüksek korelasyon ise Teknoloji Okuryazarlığı alt boyutları olan tasarlanmış dünya ile Teknostres alt boyutlarından olan teknolojik istila arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır ($r=,929$ $p=,000$).

4.6. Regresyon Analizi ve Bulguları

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken ve alt boyutları üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizleri kullanılmıştır (Tablo 10 ve 11).

Tablo 10. Teknoloji Okuryazarlığının Teknostres Üzerindeki Etkisini İncelemeye Yönelik Regresyon Analizi ve Bulguları

Bağımlı Değişken: Teknostres						
Bağımsız Değişken	R	F	β	t	p	Durbin-Watson
Teknoloji Okuryazarlığı	,467	132,542	,684	11,513	,000*	1,939

* $p<0,01$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 10'da yer alan regresyon analizine ilişkin bulgular incelendiğinde, Teknostres değişkeninin %46,7'sinin Teknoloji Okuryazarlığı değişkeni tarafından açıklandığı ($R=,467$) ve 132,542 F değeri ile %99 güven aralığında diğer bir ifadeyle $p<0,01$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Durbin-Watson istatistiği değeri 1,939 olup, otokorelasyon olmadığı söylenebilir. Tüm bu bulgular ışığında, çalışanların Teknoloji Okuryazarlığının Teknostresi *anlamlı ve pozitif yönde* etkilediği görülmektedir.

5. EBYS KULLANICILARI VE BİRİMLERDEN GELEN ÖNERİLER

Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) için kullanıcılardan ve Birimlerden gelen, eksikliklerin giderilmesi ya da kendilerinin konuyla ilgili daha detaylı bilgilendirilmesi maksatlı yapmış oldukları yazılı ve sözlü talepleri değerlendirildiğinde/sınıflandırıldığında en çok şu temalar üzerinde durulduğu tespit edilmiştir:

Evrak Arama Ekranı

- Evrak arama işlemlerinin tarih aralığı kısıtı nedeniyle yeterli arama imkânı sunmaması.
- Birime gelen-giden evrakların dökümünün gözükmemesi.
- Klasör Kodu ile arama yapılamaması.
- Evrak arama ekranının her zaman düzenli çalışmaması.
- Arşiv aramasında, içeriğe göre aramanın yapılamaması.

Yetkilendirme Ekranı

- Gizlilik derecesi olan evraklara ilişkin klerans uygulamalarının yeterli ve kolay uygulanabilir olmaması. Ör: Bir soruşturmacı tayin ettiğinizde ona göndereceğiniz gizli bir yazının tebliğinde, soruşturmacının klerans yetersizliği nedeniyle yazıyı tebellüğ edememesi gibi.
- Birim evrak sorumlularının klerans kısıtlaması nedeniyle Birime gelen tüm evraklar için gerekli işlemlerin (özellikle gizlilik derecesine sahip olan evraklar için, evrak tasnifi, evrak havalesi, havale, dağıtım, cevaplama vb) yapılamaması.
- Birden fazla görevi olan kullanıcıların sisteme tanımlanmasında sıkıntılar yaşandığı.

Arayüz

- Birçok işlemin öncelikli olarak (alışkanlık ve yetilerinin çok olması sebepleriyle) Microsoft Ofis'in Word ve Excel programında yazıldığı, daha sonra kopyala-yapıştır yardımıyla EBYS programının editörüne atıldığı fakat editörler arasındaki uyumsuzluk ve EBYS'de kullanılan editör programının yetersizliklerinden dolayı sorunlar yaşandığı, bu durumun da kullanıcılar

üzerinde strese yol açtığından çokça bahsedilmektedir (yazı karakterlerinin desteklenmemesi, sağ-sol bloklama'nın yapılamaması, tabloların taşınmaması, kopyalama esnasında font boyutlarının kendiliğinden değişmesi vb).

- Kişisel Klasör'ün kullanımının yeterince açıklanmamış olması ve yetilerinin çok sınırlı olması.
- Sistem ara yüzünün, özellikle arama ekranının daha sade ve kullanıcı dostu olması gerektiği.
- Sürükle bırak (drag and drop) uygulamalarının olmayışı. Özellikle taşıma işlemlerinde zorluk yaratıyor olması.

Diğer

- EBYS programına ait herhangi bir kullanım kılavuzunun olmayışı.
- Taslak evrakta ya da yeni evrak oluşturmada "kaydet" butonuna basılmasına rağmen bazı kısımların gözükmemesi/yok olması.
- YÖK Standart Dosya Planında bulunan bazı kodların EBYS dosya kodlarında bulunmaması.
- Oturum (session) bittiğinde sisteme tekrardan girilmek (login) istendiğinde eski ekran çevrim dışı kalıp, kendini yenilemediğinden/refresh etmediğinden ilk denemede sisteme girişin mümkün olmayışı.
- Kurum dışından da EBYS kullanımı sağlanmalı ve bunun nasıl gerçekleşeceği ile ilgili bilgilendirme yapılmalı.
- Bazı bilgisayarlarda (donanımsal ya da yazılımsal eksiklikler sebebiyle) e-imzanın kullanılmadığı.
- EBYS programı kullanımı ile ilgili olarak kullanıcıların birçok şeyi kendi kendilerine ya da başka kullanıcılara sorarak, deneme yanılma yoluyla öğrendikleri (öğrenmeye çalıştıkları), bunun yerine yetkililerce düzenlenmiş kapsamlı bir eğitimin verilmesinin gerekli ve daha iyi olacağı.
- EBYS sisteminin Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) kullanımı ile entegrasyonunun yeterince sağlanamamış olması ve sıkıntıların yaşandığı.
- Üniversitede kullanılan diğer bazı programların EBYS ile entegrasyonuna ihtiyaç hasıl olduğu. Özellikle öğrenci işleriyle ilgili bazı evrakların EBYS ile ilişkilendirilmesinin faydalı olacağı.
- Şablon oluşturma ya da hazır şablonların yetersiz olduğu.
- Kapatılmış evrakın klasörler arası taşıma işleminin yapılamayışı.
- EBYS programının her internet görüntüleyicisini (browser) desteklemiyor olması.
- EBYS programının klasik kodlama ile yapıldığı, akıllı, öğrenen ve kullanıcı etkileşimli olmadığı.
- Vekâlet yazılarında, vekâlet süresi bittiğinde, ilgili yazıya ulaşamama.
- Yönetim Kurulu ve çeşitli Komisyon kararlarının EBYS üzerinden hazırlanıp imzaya açılması işlemlerinin yapılabilmesi gerektiği.
- Çeşitli otomatik güncellemeler alındığında (örneğin Java, Windows vb), EBYS sisteminin çalışmaması, sürücülerde problem oluşması.
- EBYS sisteminin yavaş çalışmasına yönelik eleştiriler bulunmaktadır.

Bildirimler ve talepler, EBYS'nin eksiklerinin tespit ederek giderilmesi yönünde olduğundan, ayrıca EBYS'nin olumlu yönleri, eski programa göre üstünlükleri gibi konularda geri bildirim alınmadığından, bunu çalışmanın kısıtı olarak ifade edebiliriz.

Nihai olarak, gelişimini henüz tamamlamamış, kuruma uygun hale getirilmeye çalışılan bir program için şunları sıralamak mümkündür:

1. EBYS için daha iyi bir eğitim verilmesi uygun olurdu.

2. Teknoloji Okuryazarlığını artırıcı eğitimlerin verilmesi olumlu olurdu.
3. Çalışanlar üzerinde yeni teknolojilerin kullanımından teknostress oluşmaması için önlemler alınabilirdi.
4. Kullanım Kılavuzu oluşturulabilirdi.
5. EBYS ara yüzü daha sade, anlaşılır ve diğer programlarınkine benzer olabilirdi.
6. EBYS için kullanıcı etkileşimli ve öğrenen bir yazılım (kodlama) dili kullanılmamış olduğu için, çağdaş yazılım (kodlama) dilleri sınıfına girememektedir.
7. Kullanıcıların aşına olduğu MS Word ve Excel'e uyumluluğu artırılabilirdi.
8. İnternet görüntüleyicilerinde (Explorer) kısıtlı uyumluluk giderilebilirdi.
9. Sürücü dosyalarında sıkça problemlerin yaşanması (özellikle e-imza sürücülerinde)
10. Sisteme yeni düşen evraklarla ilgili yönetilebilir görsel ve işitsel uyarıcıların olmayışı.

6. SONUÇ

İş yaşamı ve iş süreçlerini daha konforlu hale getiren güncel ve kullanıcı dostu arayüzlü teknolojiler, çalışanların uygun eğitimlerden geçirilmediği ve karşılaşacakları teknolojik zorlukların nasıl bertaraf edileceği öğretilmediğinde çalışma ortamlarına ve çalışan psikolojisine çeşitli tehditler oluşturabilmektedir. Bu tehditlerin başında iş tatmini, performans ve verimliliği doğrudan etkileyen teknostres yer almaktadır. Bu çalışmada yer alan nitel ve nicel araştırma sonuçlarında elde edilen bulgular birbirini destekler nitelikte olup, teknoloji okuryazarlığının teknostresi anlamlı ve pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Diğer taraftan, anket verilerinin analizi sonucu elde edilen bulgular arasında; çalışanların cinsiyetleri ile ne teknoloji okuryazarlığı ne de teknostres arasında, çalışanların görev alanları ile ne teknostres ne de teknoloji okuryazarlığı arasında belirgin bir fark olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, yaş ve eğitim düzeyi ile ne teknostres ne de teknoloji okuryazarlığı arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Teknoloji okuryazarlığı ve teknostres alt boyutları arasında genel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bu ilişkiden hareketle Teknostres değişkeninin %46,7'sinin Teknoloji Okuryazarlığı değişkeni tarafından açıklandığı ve teknoloji okuryazarlığının teknostresi anlamlı ve pozitif yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- BÖLÜKBAŞI, F. (2012). Teknoloji Okuryazarlığına İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Görüşleri: Ankara İli, Çankaya İlçesi Örneği. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri ABD, Eğitim Teknolojisi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- BRYNJOLFFSSON, E. & McAFEE, A. (2014). *The Second Machine Age*. İstanbul: Optimist Yayın Grubu.
- CANBAZ, N. (2010). Yetişkin Eğitimi Kurslarına Devam Eden Kadın Kursiyerlerin Teknoloji Okuryazarlığı Eğitim İhtiyacını Belirleme. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, SBE, Eğitim Bilimleri ABD, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ÇINAR, O. (2010). *Eğitim ve Sağlık Alanı Çalışanlarının İş Stresi Düzeyleri*. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 101-121.
- GÜRBÜZ, S. & ŞAHİN, F. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (3 b.). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- HUNG, W.-H., CHANG, L.-M., & LIN, C.-H. (2011). Managing The Risk Of Overusing Mobile Phones In The Working Environment: A Study Of Ubiquitous Technostress. PACIS 2011 Proceedings. Paper 81. <http://aisel.aisnet.org/pacis2011/81>.
- HUNG, W.-H., CHEN, K. & LIN, C.-P. (2015). Does the proactive personality mitigate the adverse effect of technostress on productivity in the mobile environment? *Telematics and Informatics* (32), 143-157.

- JENA, R. & MAHANTI, P. (2014). An Empirical study of Technostress among Indian Academicians. *International Journal of Education and Learning*, 3(2), 1-10.
- KALAYCI, Ş., (Ed.), (2006). *SPPS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara, Asıl Yayın Dağıtım, 240s.
- KAYA, A. (2017, Nisan 20). Teknoloji Nedir? 05 10, 2018 tarihinde TechWorm: <https://www.techworm.com/teknoloji-nedir/> adresinden alındı
- MedicineNet.com. (2018). Mayıs 04, 2018 tarihinde Medical Definition of Stress: <https://www.medicinenet.com/script/main/art.asp?articlekey=20104> adresinden alındı
- METİN, P. (2011). Teknoloji Okuryazarlığını Geliştirmek Üzere Yetişkinlere Yönelik Bir Eğitim Programı. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri ABD, Halk Eğitim Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- OKEBARAM, & MOSES, S. (2013). Minimizing The Effects of Technostress in Today's Organization. *International Journal of Emerging Technology and Advanced Engineering*, 3(11), 649-658.
- ŞİMŞEK, M. Ş., ÇELİK, A. & AKGEMİCİ, T. (2015). *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- TARAFDA, M., QIANG T., RAGU-NATHAN, B.S. ve RAGU-NATHAN, T.S. (2007), The Impact of Technostress on Role Stress and Productivity, *Journal of Management Information Systems*, 24:1, 301-328. DOI: 10.2753/MIS0742-1222240109
- TARAFDAR, M., RAGU-NATHAN, B., RAGU-NATHAN, T., & TU, Q. (2005). Exploring the impact of technostress on productivity. Rochester Institute of Technology, RIT Scholar Works.
- The American Institute of Stres (AIS). (2018). Mayıs 04, 2018 tarihinde What is Stress?: <https://www.stress.org/what-is-stress/> adresinden alındı
- TÜREN, U., ERDEM, H., & KALKIN, G. (2015, Ocak). İşyerinde Tekno-Stres Ölçeği: Havacılık ve Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi (Journal of Labour Relations)*, 6(1), 1-19.
- World Health Organization WHO. (2018). Mayıs 05, 2018 tarihinde Occupational Health, Stress at the Workplace: http://www.who.int/occupational_health/topics/stressatwp/en/ adresinden alındı
- YİĞİT, E. Ö. (2011). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Teknoloji Okuryazarlığı Düzeylerinin Ve Teknoloji İle Bütünleştirilmiş Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Görüşlerin Belirlenmesi Başlıklı Yayınlanmamış Doktora Tez Çalışması. İstanbul.
- YU, J.-C., KUO, L.-H., CHEN, L.-M., YANG, H.-J., YANG, H.-H. & HU, W.-C. (2009). Assessing and Managing Mobile Technostress. *Wseas Transactions On Communications*, 8(4), 416-425.